

Sivistys nousee yhteisöistä -podcastin jakso 1

Keskustelijat: **Marion Fields**, asiantuntija, Opintokeskus Sivis (*Puhuja 1*)
Tia Yliskylä, toimittaja, SiviNYT (*Haastattelija 1*)

Tekstiversio

[Musiikkia 00:00:01]

[Juonto 00:00:06] Sivistys nousee yhteisöistä -podcast.

Haastattelija 1 [00:00:13]: Tervetuloa kuuntelemaan *Sivistys nousee yhteisöistä* -podcastia. Tästä alkaa Opintokeskus Siviksen viisiosainen podcast-sarja, jonka keskiössä ovat sivistys ja järjestöjen sivistysrooli. Tämä podcast-sarja liittyy tosi olennaisesti samannimiseen julkaisuun. Opintokeskus Sivis on julkaissut *Sivistys nousee yhteisöistä* -julkaisun. Siinä kahdeksan kirjoittajaa ottaa kantaa sivistymiseen erilaisista näkökulmista. Tämän julkaisun artikkelit ovat niin mainioita, että niistä riittää kiinnostavaa keskusteltavaa ihan podcastiin saakka. Tässä esittelyjaksossa kanssani keskustele Opintokeskus Siviksen asiantuntija Marion Fields. Tervetuloa!

Puhuja 1 [00:01:02]: Kiitoksia.

Haastattelija 1 [00:01:04]: Minä olen tämän podcastin toimittaja Tia Yliskylä. Marion, kerro meille, mikä on *Sivistys nousee yhteisöistä* -podcastin tausta? Miksi tätä keskusteluohjelmaa tehdään?

Puhuja 1 [00:01:17]: Järjestöillä on tosi pitkä ja kunniakas sivistysrooli. Olemme huomanneet, että rooli on ehkä painunut jonnekin, vähän piiloon viimeisinä vuosina. Olemme myös huomanneet, että on muita sellaisia asioita järjestöissä. Kun ihmiset kouluttautuvat, ovat kurssit aikaisempaa lyhyempiä. Niissä ei ehdi ehkä syntyä sellaista oppimista, josta kumpuasi sivistystä. Monia muita asioita tapahtuu ympärillä myös, joten koimme, että oli aika kehittää tätä ja käydä järjestöllistä sivistyskeskustelua.

Toinen nouseva teema, joka meillä on ollut mielessä, on ollut kestävä elämä. Nämä yhdistyvät sellaisessa Kestävää sivistystä järjestöihin -hankkeessa, jota Sitran Sivistys+-ohjelma rahoitti. Tämä itse julkaisu perustuu meidän tässä hankkeessa luomaamme sivistysvisioon, jossa olemme hahmottaneet järjestöjen sivistysroolia vähän tulevaisuudesta, lähitulevaisuudesta käsin. Millainen se on? Mikä meidän mielestämme siihen vaikuttaa seuraavien vuosien aikana? Niiden teemojen ympärille tämä julkaisu on tehty. Sen on toimittanut Siviksestä Kristiina Hannukainen. Tietysti sitä visiota olemme olleet tekemässä isommalla porukalla. Siinä on ollut myös järjestöjä mukana. Visio avaa neljä erilaista näkökulmaa järjestöjen sivistysrooliin. Julkaisu valottaa jokaista neljää näkökulmaa sekä vähän ehkä teoreettisemmasta perspektiivistä että käytännön järjestötyötä korostaen.

Haastattelija 1 [00:03:19]: Tosi kiinnostavaa! Minulla on ollut ilo olla mukana tässä *Kestävää sivistystä järjestöihin* -työssä, varsinkin tuolla viestinnän puolella. Minun täytyy sanoa, että tässä matkan varrella minua on ilahduttanut ja vähän yllättänytkin se, että tähän on niin

ajankohtainen aihe kuin olla ja pääsee tällä hetkellä. Miten osattiin ajatella, että juuri sivistys on tässä ajassa se keskeinen teema?

Puhuja 1 [00:03:49]: Toki se on meillä Siviksessä aina mielessä, koska olemme vapaan sivistystyön oppilaitos. Sivistyspuhetta on ehkä ollut ympärillä, ja sivistyksestä on alettu puhua ehkä vähän eri tavalla kuin aiemmin. On ehkä todettu, että käsitekin vaatii vähän päivittämistä. Näin, kun tuli mahdollisuus tarttua tällaiseen kehittämistehtävään, jota tässä hankkeessa olemme tehneet, esimerkiksi päivittäneet järjestönäkökulmasta sivistyskeskustelua. Totta kai tartuimme siihen. Se on meidän työmme ydintä ollut aina. Järjestöjen sivistystyötä on valtio tukenut yli 100 vuoden ajan. Tällainen opintokerho, meillä vertaisopintoryhmänä tunnettu asia, on 1920-luvulta asti valtion rahallisesti tukemaa. Itse järjestöllistä sivistystä on ollut olemassa varmasti pari sataa vuotta. Se aina uudistuu, ja tässä ajassa meidän pitää ehkä löytää vähän uusia vastauksia.

Haastattelija 1 [00:05:07]: Tätä päivitettyä sivistystehtävää ja sivistyksen erilaisia rooleja pääsee tutkimaan tarkemmin *Sivistys nousee yhteisöistä* -julkaisusta. Sehän löytyy kätevästi SiviisNYT:n verkkosivuilta osoitteesta siviisnyt.fi. Olennainen osa julkaisua on tosiaan myös sivistysvisio, joka kertoo vähän, mitä tuleman pitää. Vai onko näin, Marion? Kerro vähän tarkemmin, mikä sivistysvisio oikein on.

Puhuja 1 [00:05:38]: Sivistysvisio todellakin on vähän sellainen suuntaviiva siitä, mitä me näemme, että järjestöjen tulevaisuuden sivistysrooli olisi. Tämän vuosikymmenen loppuun asti suurin piirtein. Sitä kehitimme sillä tavalla, että teimme viime vuonna tutkimusta, josta julkaistiin *Järjestöissämme innostutaan* -julkaisu. Siinä me tutkimme sitä, mitä järjestöissä oppiminen ja sivistyminen on tällä hetkellä. Sen lisäksi kehitimme työkaluja oppimisen tueksi, kokeilimme niitä järjestöjen kanssa, jututimme heitä ja teimme leikkimielisen tulevaisuusjoukkoistamisen sosiaalisessa mediassa. Keskustelutimme tätä.

Meille kirkastui sitten, että tässä on selkeästi neljä ulottuvuutta: ikään kuin kompassissa ilmansuuntia. Ne ulottuvuudet ovat oppiminen ja sivistyminen ja sivistymisen prosessi. Sitten järjestö sivistyneenä yhteisönä. Arvot, joita järjestö elää itse todeksi. Sitten eettisyys ja kestävä elämä tai kestävä kehitys on yksi ulottuvuus. Hyvin paljon nousussa järjestöissä on sen merkitys. Neljäs on julkinen vaikuttaminen. Järjestöt on aina perustettu jotain muutosta varten. Sielläkin näemme, että järjestöjen olisi syytä olla näkyviä siinä. Ikään kuin kansansivistyksellinen rooli. Joskaan ei ehkä siinä määrin, että sanelemme ihmisille, miten heidän pitäisi olla ja elää.

Sitten me erityisesti huomasimme, että näiden ulottuvuuksien leikkauspisteistä nousee sellaisia asioita, joihin pitäisi erityisesti lähitulevaisuudessa kiinnittää huomiota järjestöissä. Esimerkiksi järjestöissä, jos katsomme, missä kohtaa oppiminen ja sivistynyt yhteisö leikkaavat, niin järjestöissä puhutaan koko ajan enemmän osallisuudesta. Se, että ihminen tulee yhteisöön ja ehkä näkyväksi. Häntä kohdellaan hyvin yhteisössä, jossa hän toimii. Se oli yksi asia, joka mielestämme on koko ajan tärkeämpi. Se on aina ollut tärkeä, mutta näimme sillä myös tulevaisuuden arvon.

Haastattelija 1 [00:08:21]: Eli se korostuu tulevaisuudessa vielä lisää?

Puhuja 1 [00:08:25]: Varmaankin. Ainakin siitä puhutaan enemmän, kun sitä halutaan mitata, osallisuutta järjestöissä entistä enemmän. Tässä on toki taustalla muitakin kuin sivistyksellisiä syitä, miksi se näkyy. Esimerkiksi se, että järjestöt tuottavat julkisella rahoituksella toimintaa, jonka

toivotaan lisäävän ihmisten osallisuutta ja toimijuutta. Se on yksi syy. Sen lisäksi näimme tässä kohtaa, että vertaisuus nousi hirveän vahvasti tässä koko hankkeemme aikana. Vertaisoppiminen ja vertaisuus on sivistyksellinen voimavara järjestöissä. Erityisen vahvasti se on järjestöllisen sivistyksen omaleimaista antia. Ne näkyvät siellä. Ovat jo nyt, ja niiden merkitys on nousussa.

Sitten, jos ajattelemme sivistynyttä yhteisöä. Millainen järjestö on? Ja eettisyyttä. Meillä nousi aika paljon järjestö arvoyhteisönä esiin. Järjestöillä on paljon tosi hyviä arvoja kirjattuna. Niiden pitäisi myös elää niitä todeksi. Esimerkiksi yhdenvertaisuuden pitää toteutua myös yhteisön sisällä. Jos ajattelemme sivistymistä, niin jos se toteutuu, mahdollistaa se sen, että hyvin erilaiset ihmiset pystyvät toimimaan yhdessä järjestöissä: oppivat toisiltaan ja sivistyvät. Sivistyksestä järjestöissä ja yhteisöissä tulee ehkä vähän enemmän kuin se, että se olisi vain meidän yksilöiden tykönämme varjelema asia.

Sitten sieltä nousevat tietysti myös nämä eettisten pelisääntöjen sekä... Jos ajattelemme ekologista kestävyttä. Ajattelemme myös esimerkiksi yhdenvertaisuutta. Ne ovat entistä merkittävämpiä järjestöille. Meillä kävi tässä hankkeessakin selväksi tämä. Teimme erilaisia kyselyitä muutamissa järjestöissä jäsenistölle. Kestävyysteema nousee sieltä jopa yllättävänkin korkealle. Se oli ennen asia, joka oli esimerkiksi ympäristö- ja nuorisjärjestöillä mielessä, mutta se on hyvin vahvasti nyt koko järjestökentän asia.

Sitten, jos siirrymme kestävydestä ja eettisyydestä kohti julkista keskustelua, niin toki järjestöt tekevät aika paljon kestäviin elämäntapoihin liittyvää vaikuttamista jo. He näkyvät ja kampanjoivat. Meillä oli esimerkiksi tässä hankkeessa tutkimusvaiheessa Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito, ja siellä tutkimme heidän kanssaan oppimista hankkeessa, jossa tutkittiin vihreämpää vaatekaappia. Heillä on ollut teemavuosi, sellainen korjaa, parsi, paikkaa. En muista, meneekö tämä nimi oikein. Parin vuoden teema, jossa suomalaisten halutaan oppivan korjaamaan vaatteitansa. Sitä varten on paljon erilaista aineistoa. Sillä on selkeä kampanjamerkitys myös. Tämä on ehkä tosi hyvä käytännön esimerkki siitä. Toinen on se, että järjestöt tekevät, ovat tehneet jo pitkään: Verkostot ovat olleet järjestöissä kasvutrendi jo aika pitkään. Verkostojen rooli myös sitä vasten, että katsotaan erilaisia megatrendilistauksia, on hyvin merkittävä.

Sitten on vielä, jos palaan kierroksen tässä ympäri, niin vaikuttamisen ja oppimisen välissä ovat tietysti erilaiset taidot. Vaikuttamisen taidot muuttuvat aina ajassa. Erityisesti meitä on pohdituttanut tuo digikansalaisuus. Se, että emme olisi pelkästään digimaailmassa kuluttajia, vaan tarvitsemme monenlaista lukutaitoa, että pystymme myös vahvistamaan ihmisten toimijuutta verkossa. Toki on monia sellaisia asioita, kuten dialogisuus, jotka ovat mukana kaikissa näissä ulottuvuuksissa. Nämä kahdeksan teemaa näimme: Ne ovat hyvin merkittäviä juuri tässä sivistysroolissa.

Haastattelija 1 [00:13:09]: Siinä on paljon ulottuvuuksia ja paljon ammennettavaa. Mutta Marion: Mitä hyötyä järjestöille ja yhdistyksille tästä sivistysvisiosta on? Miten he voivat käyttää sitä hyödyksi?

Puhuja 1 [00:13:22]: Yksi selkeä asia on se: Kun lähdetään miettimään vaikka koulutuksen suunnittelua strategisesta näkökulmasta, ovat nämä asioita, jotka ovat yhteiskunnassa laajemminkin nousevia ilmiöitä. Järjestöjen pitäisi pystyä vastaamaan niihin jo ehkä vähän

etukäteen. Koska järjestöt aika usein haluaisivat olla innovatiivisia ja haluaisivat pystyä tukemaan kansalaisia. Myös omaa toimintaansa.

Näimme, kun tätä visiota loimme, luimme muutamia eurooppalaisia tutkimuksia, joissa pohdittiin myös tätä demokratian näkökulmaa. Sitä, että luottamus järjestöihin Euroopassa on ehkä vähän laskenut. Olemme myös pohtineet, että tällainen sivistäminen voisi olla järjestöille uusi tapa ottaa luottamusta takaisin. Avointa, yhteistä opiskelua ja ihmisten kutsumista mukaan maailman hahmottamiseen ja ihmettelemiseen. Myös demokratian rakentamiseen. Järjestöthän ovat itsessään demokraattisia organisaatioita, joissa ihmiset, jäsenet itse päättävät asioistaan. Niissä opitaan sellaisia asioita, joiden avulla me kykenemme toimimaan yhteiskunnassa. Järjestöt auttavat myös itseään sillä, että ne pitävät kiinni esimerkiksi omista jäsendemokraattisista rakenteistaan. Sen takia siellä on osallisuuden kaltaisia asioita. Järjestöjen pitäisi oman olemassaolonsakin takia tutkailla tätä visiota ja pohtia, miten se sopii heidän käsitykseensä lähitulevaisuudesta.

Haastattelija 1 [00:15:17]: Eli se on aika perustavanlaatuinen työväline monenlaiseen tulevaisuuden hahmottamiseen?

Puhuja 1 [00:15:24]: Joo. Toki siinä ei ole käytännön työvälineitä: Tee näin, tee näin. Mutta olemme tuottaneet tässä hankkeessa oppimisen tukemiseen ja kehittämiseen erilaisia ohjaustyökaluja ja muita, jotka ovat aika käytännönläheisiä. Meillä on työkaluissa myös tällainen järjestön sivistyskeskustelu. Järjestö voi keskenään pohtia sivistysrooliaan. Esimerkiksi vaikka hallituksen kesken. Sitä kokeilimmekin tässä hankkeessa. Saimme siitä myös ideoita tähän visioon. Sivistys on koettu vähän isona sanana, johon on vaikea tarttua. Mutta sitä on mahdollista arkistaa, tehdä arkiseksi ja haltuun otettavaksi. Silloin on myös hyvä, että järjestö tekee sitä omasta näkökulmastaan. Keskustelee siitä ja tarkastelee visiota. Järjestöt kouluttavat tosi hyvin erilaisia taitoja. Tämä ehkä antaa tulevaisuuden kontekstia sille, millaisia taitoja ihmiset tarvitsevat. Mitä varten järjestöt kouluttavat?

Haastattelija 1 [00:16:46]: Tämä kuulostaa tosi kiinnostavalta. Sivistyskeskustelu sen kuin syvenee tässä *Sivistys nousee yhteisöistä* -podcastissa. Meillä on neljä jaksoa tulossa, joissa kaikissa on enemmän tai vähemmän pinnalla sivistys ja järjestöjen sivistysrooli. Nyt kun vähän katson, mitä kaikkea siellä on tulossa, niin kyllähän tämä on tosi houkuttava kattaus kiinnostavia näkökulmia. Aiheena on esimerkiksi oppimisen vallankumous ja kansalaisvaikuttamisen tulevaisuudennäkymät. Meillä tästä aiheesta keskustelevat Erkkä Laininen OKKA-säätiöstä ja Johanna Harjunpää Fingosta. Toisena aiheena on kansalaistoiminta puolustaa demokratiaa. Siitä puhuu Kristiina Kumpula Suomen Punaisesta Rististä. Paljon juttua riittää myös aiheista arvot, sivistys ja kestävä tulevaisuus. Näistä keskustelevat Tomi Alakoski Suomen 4H-liitosta ja Tytti Pantsar Suomen Kansanopistoyhdistyksestä. Neljäntenä aiheena on sivistynyt yhteisö ja tulevaisuuden kansalaisvaikuttaminen. Siinä jaksossa ääneen pääsevät Tarja Ketola Suomen Luonnonsuojelun Säätiöstä ja Severi Hämäri Kriittisestä korkeakoulusta. Miltä Marion nämä korvaasi kuulostavat? Aika mielenkiintoisia juttuja on tulossa.

Puhuja 1 [00:18:14]: On kyllä! Me kutsuimme nämä henkilöt kirjoittamaan tähän julkaisuun, koska tietysti tiesimme, että heillä on tähän sekä sellaista näkemystä että kokemusta, josta voisi olla hyötyä ja iloa monenlaisille lukijoille. Ei pelkästään järjestöille. Mielestäni tämä on tarkoitettu kaikille ihmisille, joita sivistys kiinnostaa ja joita kiinnostavat myös kysymykset kansalaisuudesta ja

siitä, mihin päin se liikkuu. Mielestäni tämä keskustelu on laajempikin. Toki järjestöillä on suomalaisessa kansalaisyhteiskunnassa ollut tosi vahva asema. Se, mikä järjestöjä liikuttaa, se kyllä koskee ehkä aika laajalti suomalaista kansalaisyhteiskuntaa. Tietysti myös globaalia kansalaisyhteiskuntaa. Tulee varmasti tässä sarjassa myös erilaisia rajat ylittäviä näkemyksiä. Ei ole pelkästään ajatus siinä, mitä täällä Suomessa tapahtuu. Sivistyskeskustelua käydään myös hyvin vahvasti globaalisti tällä hetkellä. Tämä ei ole myöskään sellainen, että me vain Suomessa kävisimme tätä. On tullut tällainen Euroopan sivistysverkosto ja globaali sivistysverkosto. Tämän tyyppisiä organisaatioita on nyt perustettu. Tätä keskustelua on käyty monenlaisilla foorumeilla. Me olemme aika hyvin kyllä mukana siinä keskustelussa ja muovaamassa ajatusta sivistyksen tulevaisuudesta.

Haastattelija 1 [00:20:08]: Se on kyllä totta! On hienoa, että saamme olla tässä suuressa keskustelussa mukana ja tuomassa sinne omia näkökulmiamme. Nyt me Marionin kanssa toivottelemme mitä parhaimpia kuunteluhetkiä Sivistys nousee yhteisöistä -podcastin parissa. Otamme tosi mielellämme vastaan palautetta ja kommentteja. Niitä voi lähettää tietenkin sosiaalisen median kautta, mutta myös suoraan sähköpostitse osoitteeseen [toimisto\[at\]ok-sivis.fi](mailto:toimisto[at]ok-sivis.fi). Tässä vaiheessa voisi ehkä sanoa kuulemiin. Eikö vain? Sehän on sellainen hyvä, perinteinen termi tähän kohtaan. Mitä olet mieltä?

Puhuja 1 [00:20:48]: Joo. Kannattaa kuunnella ja vaikka lukea samaan aikaan. Aina ottaa sieltä ne yksittäiset artikkelit. Ne ovat aika lyhyitä. Ne lukee nopeasti. Halusimme tehdä napakan julkaisun. Kuulemiin! Kiitos ja kuulemiin!

Haastattelija 1 [00:21:08]: Kuulemiin! Kiitos! Hei hei!

[Musiikkia 00:21:10]

[Juonto 00:21:17] Tämä oli Sivistys nousee yhteisöistä -podcastin jakso. Podcast-sarjan tuottaa Opintokeskus Sivis.